

A. E. TALAIA

SECCIONS DE CULTURA I SENDERS

Data: del 8 al 11 de Setembre del 2000

Lloc: Cap de Cavalleria - Cala Pregona (Menorca)

No hem trobat dossier d'aquesta excursió. Hem recopilat una circular del 13 de juliol de 2000 i un article sobre aquesta excursió en el butlletí revista número 269 des de les pàgines 11 a la 16.



SECCIONS DE CULTURA I SENDERS AE TALAIA



CIRCULAR EXTRAORDINÀRIA ANEM A MENORCA !

Benvolguts socis i sòcies:

Finalment us podem donar la notícia tan esperada: pel setembre ens embarquem cap a Menorca! Després dels intents no recigits dels anys anteriors sembla ser que enguany serà possible; les grans dificultats de tipus logístic que comporta una embarcada (mai millor dit!) d'aquestes característiques s'han pogut solucionar més o menys i ara ja us podem presentar un programa provisional de la sortida.

- | | |
|-----------------|--|
| Divendres, 8/9. | A s'hora baixa, sortida amb autocar cap al port de Barcelona on ens embarcarem per anar a Maó. |
| Dissabte, 9/9. | En arribar a Maó, un autocar ens recollirà per portar-nos fins al punt on començarem l'excursió matinal per la zona de Fornells. En finalitzar l'excursió, l'autocar ens portarà fins al càmping Son Bou, on ens instal·larem en uns confortables bungalows i on dinarem.
Per la tarda, l'autocar ens portarà fins a Ciutadella on podrem passejar, sopar i ... Després ens tornarà al càmping. |
| Diumenge, 10/9. | Pel matí, a les deu, és previst fer una excursió turístico-cultural per la illa i després anar a dinar a Maó on passarem la tarda i esperarem la sortida del vaixell, a les 9 de la nit. |
| Dilluns, 11/9. | Arribada a Barcelona per la matinada. La tornada de Barcelona és lliure |

El preu estimat del viatge, que inclou: transport amb l'autocar a Barcelona el divendres, anada i tornada amb el vaixell, transport amb autocar per la illa els dos dies, visita turística del diumenge, dinar i dormir del dissabte al càmping, és de l'ordre d'unes 21.000 pta. En aquest preu no s'inclou: els àpats al vaixell, el sopar del dissabte, el dinar del diumenge, la compra dels souvenirs ni les pomades.

El viatge amb el vaixell es farà amb butaca (igual com es va fer a les anades a Mallorca) però hi ha la possibilitat d'anar amb cabina (de quatre places) pagant un suplement d'unes 8.000 pta.

IMPORTANT Per tal de poder fer les reserves cal que us inscriviu abans del dia 2 d'agost. No hi haurà full d'inscripció; la inscripció es considerarà feta quan s'hagi abonat la quantitat de 10.000 pta a la secretaria de l'entitat. (Només hi ha 80 places !)

Us hi esperem a tots i a totes. Salutacions i bones vacances!

Les Juntes conjuntades,

Vilanova, 13 de juliol de 2000

NO CAL DIR RES MÉS: MENORCA

Una curta però intensa excursió a l'illa

Com que havíem decidit canviar d'illa, la decisió fou clara: cap a Menorca. De moment, ja en teníem prou amb les aventures mallorquines del 95, al torrent de Pareis, i al 97, pel camí de l'Arxiduc. Així doncs, ja ens teniu en una excursió que, encapçalada pel Salvador Buti -el qual havia realitzat els contactes amb experts de l'illa- i a través de la Secció de Cultura i de la Secció de Senders, ens portaria a fer un recorregut en dos dies que ens permetés fer-nos càrrec de com és aquest indret mediterrani i, segons diuen, poder-li aplicar aquells mots tòpics d'"única, diferent i sorprenent".

Menorca, que és la segona illa en extensió de l'arxipèlag balear, té un total de 701,8 km², amb una longitud màxima de 53 km d'oest (Cap de Menorca) a est (Punta de la Mola), i una amplada de 23 km del nord (Cap de Cavalleria) al sud (Punta de Son Bou). Els terrenys del nord o de tramuntana són diferenciats molt marcadament dels del sud illenc. Així, tenim que al migjorn menorquí, la pedra és calcària, com ho poguérem apreciar, per exemple, en el poblat megalític de Torre d'en Gaumés, i d'on es desprèn que les sorres de les platges són blanques o grises, molt semblants a les de Vilanova, mentre que al nord, a la part de tramuntana, les roques són silícies, amb presència de gresos, esquists i algunes pissarres; així ho poguérem veure pel camí costaner de la Ruta dels Cavalls, mentre que quan passàrem per les platges de Cavalleria fins a Cala Pregonda, la sorra que trepitjàvem era decididament d'un bonic color torrat.

De la vegetació, el que més ens

sorprengué, sobretot, fou la quasi total absència d'arbres de fulla caduca i l'aclaparadora invasió de l'ullastre o olivera borda, molt complementada per un abundant llentiscle, barrejat amb moltes pinedes i escassos alzinars. Pel que fa a la fauna, si bé no ens entretinguérem a seguir-la de

prop, sí que coneixem que l'illa és un dels principals centres d'interès dels ornitòlegs europeus, encara que nosaltres només poguérem observar, a més de les nombroses gavines, un parell de corbs marins a les roques de la platja de Cavalleria, i també una bona colla d'ànecs a les aigües



Ambada al port de Maó. Foto: Josep Blanes



Platges de Cavalleria o de Ferragut. Foto: Josep Blanes



Caminant per la platja de Cavalleria, a tocar de l'aigua. Foto: Josep Blanes



Cala Pregonda. Foto: Josep Blanes



Les roques de la platja de Binimel·là. Al fons, el cap de Cavalleria. Foto: Josep Blanes

del torrent de Binimel·là.

Permeteu-me, ara, fer una breu pinzellada d'història. Menorca ha estat marcada històricament per les contínues invasions, les quals han deixat les empremtes pròpies en aquesta terra conquerida i han configurat el caràcter dels seus habitants. Els historiadors diuen que, probablement, els primers pobladors s'hi devien establir durant el Neolític, però només hi ha vestigis certs des del 2000 aC. D'aquesta època són les primeres coves d'habitació i d'enterrament, i els monuments megalítics. A partir del segon mil·lenni aC, i fins a la romanització, es desenvolupa la cultura talaiòtica, amb pobles emmurallats, grans talaiots (llocs de guaita constituïts per grans túmuls de pedres) i cases de planta circular amb pati central i cambres al seu voltant. Alguns exemples, els poguérem veure tant a la Torre d'en Gaumés com a Torralba d'en Salord.

Però per l'illa hi passaren altres civilitzacions. Fenicis i grecs hi anaren a comerciar i alguns s'hi quedaren. Després, la conqueriren els cartaginesos, els quals van ser foragitats pels romans l'any 123 aC. Els vàndals l'ocuparen l'any 455, i el 534 els dominaren els bizantins. Al final del segle V, els envaïren els sarraïns, fins que, després de la conquesta de Mallorca pel rei Jaume I, l'illa es convertí en tributària de la corona catalano-aragonesa, i va ser conquerida, finalment, pel rei Alfons III l'any 1287. Una complicada successió de reis d'un i altre costat deixaren Menorca, cap al segle XIV i meitat del segle XV, en una profunda crisi, amb l'enfonsament del comerç, epidèmies i enfrontaments, als quals s'afegien els atacs dels turcs. Primer l'arxiduc Carles i després els Borbons, deixaren pas a la primera dominació britànica, el 1708. Posteriorment, va ser ocupada pels francesos el 1756, i un altre cop tornada als anglesos el 1763. Finalment, va ser reconquerida per l'armada franco-espanyola, que cedí un tercer domini de quatre anys als britànics, fins que l'any 1802 va passar a mans espanyoles, amb l'absolutisme i la pèrdua de les llibertats. Només al segle XIX, Menorca començarà la



El Toro, la muntanya més alta de l'illa, de 358 metres. Foto: Josep Blanes



Talaiot del poble prehistòric de Torre d'en Gaumés. Foto: Josep Blanes



Sala hipòstil·la o lloc de sacrifici al poblat de Torre d'en Gaumés. Foto: Blanes



Habitatge al poble prehistòric de Torre d'en Gaumés. Foto: Josep Blanes



Sa Naveta des Tudons. Foto: Josep Blanes



Poblat talaiòtic de Torralba d'en Salord. Foto: Josep Blanes



Porta entre marges de pedra feta amb fusta d'ulastre. Foto: Josep Blanes



Vista general del poblat de Torralba d'en Salord. Foto: Josep Blanes

recuperació amb la industrialització i el comerç.

He començat aquesta introducció amb molt de rotllo, oi que sí? Bé, jo crec que Menorca bé s'ho mereix. Però situem-nos a l'estació marítima de Barcelona, que és on comença la nostra epopeia. Quaranta-vuit talaiencs amb motxilles i maletes, fent cua entremig d'una gernació de gent que volia anar al mateix lloc que nosaltres. Només se sentia: "No hi cabrem, tanta gent al vaixell! I, a més, portàvem un cableig general per les dues hores d'endarreriment, amb què la Transmediterrània ens obsequià sense dir-nos ni piu. Poc menys que a l'abordatge, prenem possessió del vaixell "Ciudad de Salamanca"(1).

Després de múltiples intents de dormir en aquelles incòmodes butaques, algú ens desperta cridant: "terraaaa a la vista!!". Ens traiem les lleganyes, ens pengem la màquina de fotos al coll i passem per la cafeteria a prendre alguna cosa calenta... i cap a la coberta s'ha dit! El cel comença a il·luminar-se i aviat sortirà el sol. Som davant la costa menorquina i dividim el que sembla el Cap d'Artrux i la seva farola. A partir d'aquí, si bé el panorama és molt maco, la travessia no s'acaba mai, fins que tomba davant la Punta Prima, s'encara decididament per davant de la Mola (on hi havia la famosa presó) i entra cap a l'estreta badia on hi ha el port de Maó. Illa de Llatzaret, Illa del Rei, Es Castell, Cala Figuera i, finalment, l'estació marítima de Maó. Un espatat considerable configura aquell costat del port, mentre la ciutat queda encimbellada al seu damunt.

Tots a coberta, mentre el vaixell s'arramba al moll, i ara ve quan la Neus gesticula i crida perquè la seva néta -situada a l'altra banda- mig adormida en aquella hora del matí, la reconegui. Ens acomiadem del vaixell i anem ràpids a recollir paquets i creuar la passarel·la. Identifiquem el xicot que ens farà de guia per l'illa i, de seguida, els excursionistes a l'autocar i les bosses i les maletes cap a la furgoneta, que les deixarà allà on dormirem: el càmping de Son Bou.

Mentrestant, l'autocar ens portarà -anàvem amb més d'una hora de retard sobre l'horari previst- cap a l'inici de la caminada programada, que comença tocant el Cap de Cavalleria, a les platges del mateix nom. Prèviament, fem una parada a Fornells per deixar part de la colla, que no ve a caminar, i que recollirem a la tornada.

I ja som a la platja de Cavalleria, que continua amb la platja de Ferragut, per després aturar-nos una estona a la sorra i contemplar ansiosament la capbussada de l'Oriol en aquelles aigües cristal·lines. Comencem a recórrer la costa per un camí enlairat que segueix l'anomenada Ruta dels Cavalls, un antic itinerari en vies de recuperació. Un munt de petites cales perfilen la geografia, batuda normalment per la tramuntana. Lluny, dividim les illes Bledes, davant la punta de Cala Barrill. Mentrestant, si mirem enrere, veiem l'illa dels Porros i el Cap de Cavalleria amb la seva farola que el caracteritza. A mesura que anem avançant, passem per sobre de ses Pesqueretes, de la Cala Mica i s'Enderrosall Mal i, fins i tot, hem de saltar un marge amb graons, la qual cosa ens fa pensar que aquella no deuria ser ben bé la Ruta dels Cavalls. Davant nostre, un braç de mar entra fins a la platja de Binimel·là. Més lluny, a l'altra banda, dividim el punt d'arribada: la Cala Pregonda.

El camí ens porta per una petita cala on nosaltres, abillats de tèxtils, sorprenem alguns nudistes que poc s'esperaven aquella llarga comitiva talaienca. Aprofitem per fer-nos fotos damunt d'un curiós pont de roca. Alguns, sense poder contenir-se, es submergeixen en aquelles aigües increïblement clares. Travessem les platges de Binimel·là i es Pla Vermell i, enrefilant-nos per un camí, travessem un portal que entre marges de pedra dona pas a l'entrada de la Cala Pregonda: una meravella de cala que des d'aquesta part alta del camí permet veure en perspectiva com una sèrie de petits illots, gairebé esculls, protegeixen la platja del mal temps. Des del mateix lloc, podem apreciar en tota la seva magnitud l'extensa gamma de verds i blaus que ens

ofereix l'aigua transparent, des de l'horitzó fins a la sorra, això sí, en un dia claríssim que ens acompanya en tot moment.

Finalment, tothom que ho desitja es pot submergir a les aigües de Cala Pregonda. Llàstima que alguns acaben rebent algunes picades de meduses. A part d'això, el bany és una veritable delícia. Tot i que l'itinerari acaba en aquest lloc, encara ens queda una llarga estona de camí fins a trobar l'autocar que ens ha de recollir. O sigui, que després de refrescar-nos a l'aigua, ara ens toca tornar a suar. Sortim de Cala Pregonda cap a la platja de Benimel·là i el camí ens porta a passar per un petit estany a la sortida d'un torrent, on ens entretenim a fotografiar un petit estol d'ànecs que ben aviat s'acosten a demanar-nos menjar. Des de la platja, seguim un costerut camí, sense ni gota d'ombra, que més endavant enllaça amb una ampla pista. Sort que un bar al capdamunt de la pujada contribueix a apaivagar-nos la set i la calor, tot i que encara ens falta mitja hora al sol fins enllaçar amb la carretera. Finalment apareix l'autocar que ja havia recollit els turistes a Fornells. En un tres-i-no-res, cap a Es Mercadal i baixar cap al càmping de Son Bou.

Arribant al càmping, directes a la taula a dinar al restaurant, que ja és hora. Ja tips, a l'hora del cafè, cerimònia de repartiment de les claus d'uns acceptables bungalows de lona, molt ben condicionats. A primera hora de la tarda, migdiada o bany a la piscina, i cap al final de la tarda, abillats de turistes, autocar cap a Ciutadella. I desembarquem a la plaça d'es Born. Allí... campis qui pugui, i la colla es fracciona per afinitats. Des dels qui volen sopar caldereta de llagosta, fins als qui es conformen amb una pizza. La poca llum que hi ha encara ens permet fer fotografies del més important de la ciutat, mentre la resta va a tombar pels múltiples comerços on, si més no, alguns adquireixen el més típic: sobrassades menorquines, formatge de Maó o, sinó, la clàssica ginebra Xoriguer. Ja passada la mitjanit, una bona estona més tard del previst -perquè el xofer s'ha adormit- l'auto-



Tota l'expedició davant la Naveta des Tudons. Foto: Josep Blanes

car ens torna al càmping.

Sort que l'endemà no hi ha matines, i la sortida amb autocar és a les deu! Aquesta vegada anem guiats per la germana del guia del dia anterior, una jove que també és molt eficient. Avui toca anar de pedres. I déu n'hi do, de les que acabem veient. Serà un dia aprofitat al màxim. Ens acomiadem del càmping, amb els paquets carregats a l'autocar, i cap al primer conjunt arqueològic: el poblat prehistòric de la torre d'en Gaumés. Inicialment, no ens adonem de la gran extensió d'aquest poblat, però mica en mica el recorrem tot, visitant un munt d'habitatges, coves, sitges i sales hipòstiles, i un llarg conjunt de restes megalítiques, tot ple-gat culminat en la seva part alta per un gran talaiot, d'on es deriva el nom de cultura talaiòtica, que es desenvolupa a les illes de Menorca i Mallorca a finals de l'Edat del bronze i principis de l'Edat del ferro. El conjunt que visitem data de l'any 1400 aC. No cal dir que les màquines fotogràfiques treuen fum, perquè el conjunt bé s'ho val. Mentrestant, algú es pregunta si nosaltres, els de la Talaia, també som membres d'aquesta

cultura. Vés a saber! Potser sí!

Marxem d'allí per dirigir-nos un altre cop a Ciutadella, aquesta vegada sense arribar-hi, perquè tenim el propòsit de visitar un dels monuments funeraris més emblemàtics (1400 anys aC) d'aquesta cultura talaiòtica: la Naveta des Tudons. És un monument funerari molt ben conservat que presenta una forma de nau invertida -d'aquí el seu nom- gairebé tronco-piramidal, que s'utilitzà com a naveta d'enterrament. Aquest conjunt està compost de dues cambres sobreposades i un reduït vestíbul on hi ha una petita entrada, per on bona part dels talaiencs es veuen obligats a gatejar si volen veure el seu interior. Feina hi ha per fer-los sortir i fer-nos una foto col·lectiva. A més, l'indret és ple de visitants que volen entrar.

Cal dinar aviat perquè a la tarda toca una altra ració de pedres. La guia i el xofer ens suggereixen que, anant tanta colla, el millor lloc que trobarem serà Fornells. I ja hi som, passejant pel passeig marítim de Fornells. Localitzat el lloc adient, ens entretenim fotografiant les blanques

cases de l'interior, fins a l'hora de dinar, que fem els honors al peix i al marisc. Per finalitzar, qui més qui menys, s'empassa una pomada. Ep! No us penseu pas que ens hàgim fet mal, sinó que darrerament això s'ha convertit en la beguda per antonomàsia de les festes menorquines: Ginebre Xoriguer i limonada. La gràcia està en la proporció de cada cosa.

I tornem-hi que no ha estat res! L'autocar, cap a es Mercadal, i derivant per Alaior ens porta a un altre poblat talaiòtic: el de Torralba d'en Salord. Aquí, podem observar un dels millors santuaris amb Taula de tota l'illa, el qual, segons pregonen els experts, és dels més perfectes i amb una de les taules més altes i ben fetes. De nou, els fotògrafs van com a bojos per captar les millors imatges des de la millor perspectiva possible. Tot i que la data d'establiment d'aquest poblat no se sap del cert, se suposa que és dintre el segle XIV aC. Cal mencionar el gran Talaiot existent i la sala hipòstil-la, una de les poques que encara conserva la seva coberta megalítica, tapada amb terra. També hi ha altres edifi-



Santuari amb taula a Torralba d'en Salord. Foto: Josep Blanes

cacions i una llarga però important muralla que dividia el poblat. També es troben en aquest lloc restes romanes i medievals que no ens entretenim a veure.

Ara ja se'ns acaba el temps i hem de pensar en dirigir-nos cap al port de Maó. Tot baixant, la guia ens convida a fer una ràpida visita a un indret curiós que té molta anomalia i en el qual s'ha convertit la urbanització Binibeca Vell: un conglomerat laberíntic de cases blanques que pretén ser considerat un poble pescador menorquí autèntic... i resulta que és de disseny! En tot cas no passa de ser una excel·lent i origi-

nal parida arquitectònica a la qual només han tingut accés representants de les classes benestants. Tot i que el conjunt és agradable de veure, li falta autenticitat, així que tirem quatre fotos i marxem de seguida cap a l'autocar.

I directes cap a Maó, on espereu trobar, a l'estació marítima, la furgoneta del dia anterior per guardar temporalment les maletes i motxilles fins a l'hora de sortir amb el vaixell. Però no pot venir i l'autocar s'acomiada descarregant-nos a nosaltres i als paquets. Ja hi som! I ara què? Doncs intentem deixar els paquets en algun lloc, perquè resul-

ta que Transmediterranea no té consignat. Ja tens l'Oriol fent l'oportuna reclamació per escrit, mentre alguns opten per quedar-se a vigilar aquell amuntegament de maletes, bosses, ensaïmades i motxilles, que gairebé semblen un talaiot. La resta ens enfilem per un costerut carrer i fem una ràpida pujada cap a dalt de la ciutat. Els principals carrers estan engalanats de banderetes de la ja finalitzada Festa Major. Tot és tan cat, fora d'un passeig ple de paraides d'artesanía neo-hippie. Més avall, trobem una única botiga de queviures i pastisseria on bona part de la colla encara compren les darreres sobrassades i ensaïmades. No tenim temps de veure la ciutat, perquè hem de ser al moll al cap d'una hora. Així que... corrent avall per no fer tard.

Almenys, aquesta vegada, el vaixell "Ciudad de Valencia" surt puntual, això sí, amb un sorollós comiat per part d'una colla de saltimbanquis que juguen amb rodes de foc i que s'acomiaden d'altres que vénen de la Festa Major, tot ben amanit per la música d'una colla de grallers. Mentrestant, la Neus -que es queda a l'illa uns dies més-, amb la seva néta al coll, va d'un costat a l'altre dient-nos adéu.

I cap a casa. Ens acomiadem de Maó quan cau la nit, embadalits en un inacabable passeig costaner, ple d'establiments il·luminats i farcit d'embarcacions amarrades davant la porta. Han estat dues nits de viatge, però dos dies d'intensa activitat. A mi, que no havia tingut la sort de venir abans a Menorca, val a dir que m'ha agradat molt, i que penso tornar-hi. En definitiva, l'excursió ha estat molt reeixida.

Deu hores més tard, entrem al port de Barcelona. A partir d'aquí, cadascú torna cap a Vilanova com pot. A les Drassanes, de bon matí, unes quantes senyeres ens recorden que som l'onze de setembre de l'any 2000.

Josep Blanes